

CAP. XIX.

Ecclesie tenentur Episcopo, in cuius diocesi sunt, respondere de procuracionibus, quarta decimarum, & aliis Episcopalibus. h. d. quoad titulum.

Idem Casaraugusten. Episcopo. (an. 1212. in Hispan.) Um a olim: [& infra.] Quia nobis fides facta fuit, quod Ecclesie de Luna b, & de Bes. in tua sunt diocesi constituta, non solum per alia, verum etiam per hoc ipsum, quod in instrumentis compositionum continetur expresse, ut Abbas sancti Joannis Prilaten. e tam de quarta decimarum, quam de ceteris Episcopalibus, tibi debeat respondere, Abbate ipsum ad integram solutionem quartae omnium decimarum nullis factis deductionibus, & ad praestationem procuracionum, & aliorum Episcopatum iurium in praedictis Ecclesiis condemnamus. Licet enim ex forma secundae compositionis deductiones essent faciendae, quia tamen compositionem idem Abbas nullatenus approbavit, sed studuit multipliciter impugnare, ex ea non debuit beneficium consequi, cui renunciaisse tacite videbatur. Absolum erat praeterea, ut negaret illam Ecclesiam in tua diocesi constitutam, super quam instrumenta praedecessoris tui ostendebat in iure monasterio fuisse concessa, per quae Episcopale ius petebat d expresse.

(Ad aures nostras tuam querimoniam destinasses, quod te dil. fl. Abbas S. Jo. Pinnaren. quartis decimarum, quas in Ecclesiis de Luna, & de Tauff. debes percipere, multipliciter defraudaret.)

CAP. XX.

Solvendi sunt census ad antiquam monetam, in qua instituti fuerint, nisi sit in alterius monetae solutione praescriptum. h. d. & est casus not. & multum allegabilis.

Idem Spolerano Episc. (an. 1212. in Umbria.) Olim e causam, quam adversus Clericos plebis Rupinae super synodatico proponebas, Tudertin. Episcopo, & collegis suis commissum terminandam: coram quibus ex parte tua fuit propositum, quod cum iidem Clerici praedecessoribus tuis, tres in festo Nativitatis, & tres in festo Resurrectionis Dominicae, pro synodatico solverint denarios Papien. nunc tantum tres Lucenses pro singulis denariis Papiensibus persolvebant, cum tamen unus denarius Papien. valeat f sex Lucen. unde petebas eos ad Papien. solutionem compelli, cum et si tu Lucen. primo anno receperis, semper tamen ius tuum postmodum fueris protestatus: [& infra.] Cum igitur constet, quod Papien. olim pro synodatico solvebantur, quod ex eo etiam sequitur, quod Lucen. soluti sunt postmodum pro eisdem, cum ex dictis testium, & confessione g Advocati alterius partis non revocata, postmodum appareat evidenter, quod tempore L. praedecessoris tui pro synodatico Papien. fuit moneta soluta, & a tempore dicti L. non nisi triginta sex annorum ad plus tempus effluerit, & sit legitime comprobatum, quod tres Lucen. qui pro uno Papien. post mortem ipsius L. solvebantur, quinque vel sex valebant ex illis, qui hodie sunt in usu: intelligentes ex hoc, quod per monetam declinationem acciderit, ut usque ad tempus tuum Lucen. dati fuerint pro synodatico, sicut erant in usu: procuratorem adversae partis nomine Clericorum plebis praedictae tibi ad solutionem denariorum Papien. vel estimationem h eorum pro synodatico per definitivam sententiam condemnamus.

a C. 4. eod. tit. in 3. comp. b de Luna, & de Tauff. c Platen. al. Prilaten. al. Prematen. sed forte legendum Pinnaten. d al. patebat, quod agnovit gloss. hic, & Hostiensis. e C. 5. eod. tit. in 3. comp. f al. valebat. g In antiq. ita sunt haec distincta, & confessione advocati alterius partis non revocata postmodum, & c. h estimationem.

[Verum pars Clericorum proposuit ex adverso, quod si aliquando praedecessoribus tuis denarii Papien. pro synodatico fuerint persoluti, tamen a XLV. annis & infra tam tibi, quam aliis Lucens. exsolverant, sicque partem suam nitebantur praescriptione tueri. Nos ergo Jacobo tuo, & Joan. Presbytero adversae partis procuratoribus dil. fl. n. P. Basilica XII. Apostolorum Presbyt. Cardin. concessimus auditorem: quibus coram eo nil volentibus, aut valentibus de novo proponere, quoniam fuerat renunciatum utrinque, cum ipse gesta omnia in nostra, & fratrum n. praesentia retulisset, intelleximus per testes tuos fuisse probatum, quod tempore Lotharii praed. tui, & etiam post decessum ejus denarii Papien. fuerant pro synodatico persoluti: & exinde tres Lucenses, quorum duo valebant V. de bis, qui hoc tempore sunt in usu, aliquamdiu fuerint exhibiti, & quod a tempore Lotharii XXX. trium vel XXXIV. aut etiam XXXV. annorum spatium est elapsum, dicta testium etiam adversae partis inspicimus, per quos voluit comprobare, quod a tempore Lotharii XXX. trium a XL. annis, & infra, tres Lucenses, vel tres Medalia in synodatico soluta fuerant, pro singulis Papien. fuissent antea persoluti. Confessus quoque fuerat Advocatus ipsius partis in iure, ac ejus confessio in scriptis redacta nec correctae, vel revocata per Clericos supra dictos, quod iidem Clerici Henrici, & Lotharii praed. tuorum temporibus tres Papien. pro synodatico solverent bis in anno, & exinde pro singulis Papien. tres Lucenses.]

CAP. XXI.

Episcopus remittens Ecclesiae servitia, quae sibi debebat, & statuens, quod aliud servitium non imponatur, procuracionem non intelligitur remisisse.

Idem Priori sancti Stephani. (an. 1212.)

Cum a venerabilis frater noster Favon. b Episcopus: [& infra.] Cognovimus, quod praefatus Episcopus spallas, quas ab eadem Ecclesia, tam ipse quam praedecessores sui recipere consueverant, Ecclesiae praefatae remisit, & statuit, quod aliud ei servitium non imponeret, sibi, & Ecclesiae suae annuatim trium librarum cereo pensionis nomine reservato. Quia ergo visitationi annexa est procuratio, & Episcopus ratione Episcopalis jurisdictionis, quam habet in ea, teneatur causa correctionis Ecclesiam visitare & praefatam, nec intelligatur quasi novum imponi, quod ab ipsa fundatione de communi fuerat iure impositum: Decernimus, quod idem Episcopus, cum ad ipsam Ecclesiam causa correctionis accesserit, moderatam ab ea procuracionem recipiat d bis e in anno: sed nihil aliud praeter pensionem, & procuraciones praescriptas ab eadem Ecclesia exigere, vel extorquere praesumat.

(Et tu in nostra essetis praesentia constituti, & de quaestione, quae inter vos super Eccl. S. Stephani Parisien. vertebatur, velletis ad invicem litigare, dil. fl. Joan. tit. S. Prisca, & Jo. S. M. in Cosmideo Diac. Card. vobis concessimus auditores, coram quibus allegando proponere curavisti, quod cum praedicta Ecclesia S. Stephani quarundam Monialium, quae in ea videbantur sub religionis habitu conversari, malitia faciente fuerat fere ad desolationem redacta, illas bon. mem. Carbo. Facien. Episcopus auct. fel. rec. Eugenii PP. n. ab Ecclesia memorata removit, & Canonicos in ipsa instituit regulares, statuens, ut ordo canonicus perpetuis in ea temporibus debeat observari, & eos ab omni exactione tam sua, quam successorum tuorum, & Paris. Eccl. prorsus absolvit, retento sibi, & Ecclesiae suae uno cereo trium librarum ab ea annis singulis exsolvendo. Nos autem, cum dicti Card. ea, quae audierant, nobis fideliter retulissent.)

CAP. XXII.

Ecclesiae de novo conversae in procuracionibus, & aliis servabunt consuetudinem vicinarum.

a Cap. 6. eod. tit. in 3. compil. b Faventi. alias, Favent. c vid. Conc. Trid. citatum supra hoc titulo. c Sopita. d accipiat. e vid. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 3.

Idem Compstellano Archiepiscopo. (an. 1212.)

Super eo a, quod Fraternitas tua nos consulere voluit, quia fere tota provincia Compstell. de novo est ad jurisdictionem Ecclesiae tuae conversa, qualiter tibi provinciam, vel partem provinciae visitanti obsequi debeat, & servire, necnon & in procuracionibus providere: Tibi dumtaxat respondendum, quod illud observare tenetur, quod in vicinis provinciis observatur.

CAP. XXIII.

Praelati tunc sunt procurandi, cum personaliter visitant: & debent tunc servare Concilium Lateran. & praedicationi, correctioni, & reformationi vacare: Legati, & Nuncii Apostolici pro his diebus tantum, pro quibus moram trahunt, procurari debent, & contra hanc constitutionem exactum, restituitur duplicatum. Idem in Concilio generali. (an. 1216.)

Procuraciones b, quae ratione visitationis debentur Episcopis, vel Archidiaconis, vel quibuslibet aliis etiam Apostolicae sedis Legatis, aut Nunciis, absque manifesta, & necessaria causa nullatenus exigantur, nisi quando personaliter c officium visitationis impendunt: & tunc eventuum, & personarum mediocritatem observent in Lateranen. Concilio d definitam: hoc adhibito moderamine circa Legatos, & Nuncios Apostolicae sedis, ut cum oportuerit eos apud aliquem locum moram facere necessariam, ne locus ille propter illos e nimium aggravetur, procuraciones recipiant moderatas ab aliis Ecclesiis, vel personis, quae nondum fuerant de suis procuracionibus aggravatae, ita quod numerus procuracionum numerum dierum, quibus hujusmodi moram fecerint, non excedat: & cum aliqua non suffecerit f per seipsam, duae, vel plures conjungantur in unam.

Porro visitationis officium exercentes non querant, quae sua sunt, sed quae JESU Christi, praedicationi, & cohortationi, correctioni, & reformationi vacando: ut fructum referant, qui non perit. Qui autem contra hoc venire taliter aggraverit, tantundem impendat.

CAP. XXIV.

Ecclesia etiam Civitatis, tenetur procurare Episcopum visitantem, quanquam ipsum nunquam procuraverit. Honorius III. de Tiro, g & Josaphat Abbatibus. (an. 1224. in Galliam.)

Venerabili fratre nostro Cenomanen. Episcopo accepimus conquerente, quod cum causa, quae inter ipsum ex parte una, & Abbatem, & Conventum de Cultura ex altera, super procuracionibus, quas ab eis petit idem Episcopus, noscitur agitari, vobis fuerit ab Apost. sede commissa, dicti Abbas, & Conventus ex eo frustrari intentionem ejusdem Episcopi moliantur, quod eorum monasterium in Cenomanen. villa situm esse dignoscitur, & ipsi procuracionem hactenus non solverunt: [& inf.] Discretionem vestram mandamus, quatenus nisi aliud & rationale ostenderit, vos eos ad exhibendum eam, sicut jus dictaverit, compellatis.

[Quoniam emptionis privilegium non ostendant. Volentes igitur, ut finis litibus imponatur.]

CAP. XXV.

Qui iure metropolitanano, vel legationis, visitat provinciam, in provinciales, qui sibi procuraciones denegant, potest ferre sententiam.

Gregorius IX. [an. 1236.]

Cum nuper b Archiepiscopus Beneventanus Beneventanam provinciam visitaret: [& infra.] Mandamus,

a C. 7. eod. tit. in 3. comp. vid. Hostien. hic & de materia servandae vicinae consuetud. gl. in c. conf. dist. 1. b vid. Conc. Trid. Sess. 24. de reform. c. 3. c praesentialiter in Concilio. d in Lat. Conc. sub. Alex. III. c. 4. e ipsos. f sufficeret. g Tiron. al. ita: Abbatibus de Josaphat, & Tituron. al. Turon. h vide breviter hic per Henricum Borch.

quatenus cum eundem Archiepiscopum, sive auctoritate propria, sive nostra Beneventanam provinciam contigerit visitare, procuraciones ratione visitationis debitas, juxta facultates Ecclesiarum vestrarum exhibeatis eidem: alioquin sententiam, quam ipse rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino inviolabiliter observari.

CAP. XXVI.

Ad antiquam monetam, vel si non est in usu, ad ejus estimationem solvende sunt pensiones antiquae.

Idem. (an. eod.)

Cum Canonicis majoris Ecclesiae quandam summam pecuniae pro pensione Ecclesiae tuae debitam, aliquot annis persolveris a, & iidem summam illam ex integro de meliori moneta exigant sibi solvi: Tibi damus nostris literis in mandatis, ut Canonicos illos solutione prioris pecuniae b, vel si non sit in usu, estimatione pensionis antiquae facias manere contentos.

CAP. XXVII.

Propter privatum Oratorium, procuratio ratione visitationis non debetur.

Idem. (an. eod.)

Auctoritate c praesentium inhibemus, ne quis pro eo quod in Oratoriis, quae in grangiis vestris habetis, interdum aliqui vestrum celebrant, procuraciones, quae ratione visitationis debentur, a vobis exigere, vel extorquere praesumat.

TITULUS XL. DE CONSECRATIONE ECCLESIAE, VEL ALTARIS.

CAP. I.

Amoto altari, vel lapide continente sigillum, reconsecrabitur altare, non autem Ecclesia.

Alexander III. (an. 1170. Roma.)

Ad haec si altare d motum fuerit, aut lapis ille solummodo supra positus e, qui sigillum continet, contractus, aut etiam diminutus, debet denuo consecrari. Propter hoc vero nequaquam reiterare suam consecrationem Ecclesia consuevit, licet id quidam canones innuere videantur.

CAP. II.

Diebus etiam non festis possunt Ecclesia consecrari. Innoc. III. Tornac. Episc. (1210. Roma in Belgium.)

Tua f fraternitas: [& infra.] Inquit. t. t. respond. quod in diocesi tua licet tibi Ecclesiis dedicationem impendere, tam diebus Dominicis, quam privatis.

CAP. III.

Habet duo dicta, & primo idem dicit, quod cap. supr. eod. Secundum dictum dicit, quod oleum non consecratum potest commisceri oleo consecrato, & totum fit consecratum.

Idem Nidrosen. g Episc. (an. 1210. Roma in Norweg.)

Quod h in dubiis: [& infra.] Altare vero, in quo tabula, cui consecrationis benedictio Pontificali ministerio adhibetur, mota, vel enormiter fracta fuerit, debet non immerito consecrari. Nec negamus, quin oleum non consecratum consecrato possit oleo commisceri.

CAP. IV.

Reconciliatur Ecclesia, quae propter homicidia, & vulnera hominum ibidem perpetrata polluta est.

Idem

a Persolveritis. b Quando admittatur solutio diversa monetae, cum moneta est mutata vide Bart. in l. Paulus ff. de solus. c Pro intellectu vide distinctionem, quam hic assertit Henr. Borch. d Cap. un. eod. tit. in 2. compil. & praeter Hist. gloss. & Dd. vide Turrocrematam in c. si motum. de consec. dist. 1. e suppositus. al. transpositus. al. superpositus. f Cap. 3. de dedic. Eccl. vel altar. in 3. compil. g Indrosen. h cap. 2. tit. de dedicat. Eccl. in 3. compil. vid. Turrocrem. in d. c. si motum.

Idem Compostellano Archiepiscopo. (an. 1212.)
Proposuit a, quod venientibus ad Ecclesiam sancti b Jacobi ex diversis regionibus peregrinis, & volentibus aliis ab aliis per contentiones, & rixas altaris de nocte custodiam vindicare, homicidia contingunt fieri e interdum, & aliquando vulnera inferuntur: (& inf. 1) Fraternitati tuæ taliter respon. d quod manente Ecclesia, & altari, ipsa reconciliari poterit per aquam cum vino, & cinere benedictam.
 (1 Propter quæ nos humiliter postulasti, ut alio modo, quam per consecrationis beneficium dignemur ipsi Ecclesia providere. Manente igitur Ecclesia, & altari.)

CAP. V.

Plura altaria simul in eadem Ecclesia consecrari possunt, & idem in pluribus Episcopis.

Idem.

Cum e sis: [& infra.] Noveris igitur, quod plura in Ecclesia una altaria, & plures Episcopos simul poteris consecrare.

CAP. VI.

Corruente tecto parietibus illæsis, & mensa altaris non enormiter fracta, nec altare, nec Ecclesia consecratur.

Idem.

Ligneis fædificiis Ecclesiæ vestra casu consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam partem fracturam: (& inf. 1) Inquisit. t. t. dux. respond. quod cum parietes in sua integritate permanerint, & tabula altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit, ob causam prædictam nec Ecclesia, nec altare debet denuo consecrari.
 [1 Quæsvisti per sed. Apost. edoceri, si propter hoc ipsius altaris, vel etiam totius Ecclesiæ debet consecratio innovari.]

CAP. VII.

Polluitur Ecclesia, vel cæmeterium, si excommunicatus in eis sepeliatur.

Idem Senon. Episcopo. [an. 1212.]

Consuluit g: [& infra.] Cæmeteria, in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contingit h, reconcilianda erunt aspersione i aquæ solenniter benedictæ, sicut in dedicationibus Ecclesiarum fieri consuevit.

CAP. VIII.

Qui fecit Ecclesiam consecrari, tenetur eam dotare. h. d. & tene mente hunc casum.

Honorius III. Regine Hungaria. (an. 1222.)

Cum sicut ex relatione Capituli Oradien. nobis innotuit k, eorum feceris Ecclesiam consecrari: [& infra. 1] Cum non sit Ecclesia, nisi de dote provimus ei fuerit, consecranda, eo liberalius ad dotandum prædictam Ecclesiam aperte manus munificentia tuæ debes, quo ad hoc fortius tanquam ex debito jam teneris.

(1 Profecto speramus, quod zelus ille, qui te ad ejusdem Ecclesiæ consecrationem induxit, te quoque, ut eidem dorem conferas, debeat animare, & quidem.)

CAP. IX.

Ecclesia polluta per Sacerdotem simplicem reconciliari non potest, etiamsi aqua fuerit per Episcopum benedicta.

Gregorius IX. Astoricens. Episc. [an. 1235]

Aqua l per Episcopum benedicta Ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus, per Sacerdotes simplices hoc fieri de cætero prohibentes: non obstante consuetudine provincie m Bracharen. (quæ dicenda est potius corruptela) quia licet Episcopos committere

a Cap. 3. de dedic. Eccl. in 3. comp. b beati. c dictio, fieri, deest antiq. d al. breviter respondemus. e Cap. un. de usu, & auct. pal. in 4. comp. f Cap. un. eod. tit. in 4. compil. g C. 1. tit. de celebr. div. offic. in 4. comp. h contigerit. i al. aspersione solenniter aquæ &c. k al. innovaverit, quod eorum &c. l vid. Covarr. l. 3. var. resol. c. 20. m al. Ecclesiæ, & hoc agnoscit Hostien.

valeat, quæ jurisdictionis existunt: quæ ordinis tamen Episcopalis sunt, non potest inferioris gradus Clericus demandare. Quod autem mandantibus Episcopis super reconciliatione factum est, hæcenus per eisdem misericorditer a toleramus.

CAP. X.

Ecclesia etiam non consecrata, si polluitur, reconcilianda

Idem eadem. (an. 1235.)

Si Ecclesia non consecrata cujuscunque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur, ne divinæ laudis organa suspendantur. Est tamen, quam citius fieri poterit, consecranda.

TITULUS XLI.

DE CELEBRATIONE b MISSARUM,

ET SACRAMENTO EUCHARISTIÆ,

ET DIVINIS OFFICIIS.

CAP. I.

Presbyter tenetur debitis horis dicere horas canonicas, permittitur tamen sibi ex causa dicere eas usque ad vespertas inclusivæ. h. d. secundum unum intellectum.

Ex Concilio Agathensi. (in Gallia.)

Presbyter mane c matutinali officio expleto pensum servitutis suæ videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperamque persolvat: ita tamen, ut horis competentibus juxta possibilitatem, aut a se, aut a scholaribus publice compleantur.

Deinde peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit, exeat ad opus rurale jejunos, ut iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitem, sive diversorum commeanantium infirmorum, atque defunctorum succurrere possit, usque ad statutam horam, pro temporis qualitate, Propheta dicente d: Septies in die laudem dixi tibi: qui septenarius numerus a nobis impletur, si Matutini e, Primæ, Tertie, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore, nostræ servitutis officia persolvamus: nam de nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait f: Media nocte surgebam, &c. Ergo his temporibus laudes Creatori nostro super judicia suæ justitiæ referamus.

CAP. II.

Propter Missam specialem Missa de feria dimittenda non est.

Ex Concilio Triburien. g (in German.)

Quidam Laicorum habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Evangelium: In principio erat verbum: & Missas peculiare, hoc est b, de sancta Trinitate, & de sancto Michael. Ideo sancitum est in eodem Concilio, ut ulterius hoc non fiat, nisi suo tempore, & nisi aliquis velit propter reverentiam sanctæ Trinitatis, non pro alia devotione audire. Sed si voluerint, ut sibi Missa cantetur, de eadem die Missas audiant, pro salute vivorum, & etiam defunctorum. i

CAP. III.

Sufficit Sacerdoti semel in die celebrare: & excipit duas causas, scilicet necessitatem, & festum Nativitatis.

Innocentius III. Vigoren. x Episcopo. (an. 1212.)

Consuluit i: [& infra.] Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.

CAP.

a Ita Hostien. al. mediocriter. b vid. Conc. Trid. sess. 22. in decr. de observandis, & evitandis &c. c C. 2. tit. de suffrag. in 3. comp. d Psal. 118. e matutinali. al. matutino. f Psal. 68 g Triburien. al. Triburum. sed in Conciliis editis habetur: in Concilio Salegustadiensi, c. 10. & C. 2. tit. de suffrag. in 2. comp. h aut de sancta &c. i mortuorum. k Vigornien.

CAP. IV.

In Missa commemorationis, licet dicatur propria præfatio, non tamen dicitur hymnus Angelicus, nec Symbolum.

Idem Archiepiscopo Bracaven. (an. 1212.)

Consilium a nostrum: [& inf.] Requisti utrum in diebus profestis, in quibus ad honorem S. Spiritus, B. Virginis, & sanctæ Crucis, Missam celebrari contingit, hymnus Angelicus, Symbolum, ac præfatio propria debeat decantari: [& inf. 1] Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod apud nos in diebus profestis, cum Missarum solennia in honorem B. Virginis celebrantur, neque hymnus Angelicus, neque Symbolum decantatur, licet in Missa propria præfatio decantetur: ut inter commemorationem, & solennitatem differentia ostendatur: unde, Te Deum laudamus, regularius dimittitur, quam dicatur in laudibus matutinis.

[1 Præsertim cum in partibus tuis in honorem B. Virginis in sabbatorum diebus Missa solenniter celebretur.]

CAP. V.

Breve est.

Idem Clericis sancti P. Magalon. (an. 1212.)

Ex parte b vestra: [& inf.] Postulationi vestræ taliter respondemus, quod semper Sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentum, nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare: ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

CAP. VI.

Si quæ verba sunt in canone Missæ, quæ ab Evangelistis dicta non fuerunt, credere debemus, quod a Christo Apostoli, & ab Apostolis eorum successores acceperunt. Et hoc dicit usque ad s. quæsvisti.

Idem I. quondam Archiepisc. Lugdun. (an. 1212.)

Cum Marthæ: [& infra. 1] Quæsvisti quis formæ verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus, & sanguinem suum panem transsubstantiavit, & vinum, illud in canone Missæ, quo Ecclesia utitur generalis, adjecerit: quod nullus Evangelistarum legitur expressisse. Cum enim in Evangelio d sic legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus Novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum: in canone Missæ sermo iste, videlicet mysterium fidei verbis ipsis interpositus invenitur. Unde cum non Evangelista Christum hoc dixisse testetur e, miraris, quod aliquis asseverare tentaverit eum aliquid plus dixisse, quam aliquis Evangelistarum asseveret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisivit, alia duo, videlicet, elevatis oculis in cælum: & æterni testamenti: poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Evangelico non leguntur. Sane multa tam de verbis, quam de factis Dominicus invenimus ab Evangelistis omissa, quæ Apostoli vel supplevisse verbo, vel facto expressisse leguntur. Paulus enim in Actibus f Apostolorum sic ait: Meminisse nos oportet verbi Domini Jesu, qui dixit: Bestius est dare, quam accipere. Hæc nullus quatuor Evangelistarum descripsit. Nullus etiam horum expressit, quod Paulus g de Christo ad Corinthios scribens ait: Visus est plus quam quingentis fratribus simul, dein de visus est Jacobo: novissime autem, tanquam abortivo visus est & mihi. Ipsi etiam Evangelistæ mutuo inter se supplevisse leguntur, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt omissa. Unda cum tres h Evangelistæ posuerunt, Hoc est corpus meum: solus Lucas adjecit, quod pro vobis tradetur. Et cum Matthæus, & Marcus dicant, Pro multis: Lucas dicit, pro vobis. Matthæus autem, in remissionem peccatorum, adjunxit. Cæte-

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. B. Thom. 1. 4. sent. dist. 13. g. 1. art. 2. quæstioncula 4. b Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. c C. 5. eod. tit. in 3. compil. d Matth. 26. e testatur. f Act. 20. g 1. Cor. 15. h Luc. 22. Matth. 26. Marc. 14. Tom. II.

rum ea, quæ adduntur in canone Missæ, possunt ex aliis locis Evangelii comprobari. Joannes a enim suscitationem Lazari describens, Jesum sursum oculos levasse asserit, & dixisse, Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me: (& inf.) Si tunc igitur in cælum oculos levavit ad Patrem, cum ad corpus exanime animam Lazari revocavit b: probabilius esse videtur, quod tunc oculos levaverit ad Patrem in cælum, cum panem, & vinum in corpus, & sanguinem proprium commutavit: Cæterum, sicut superius est expressum, cum in textu Evangelico novi Testamenti ponatur, hic interponitur, & æterni: nam Vetus Testamentum, quod hircorum, & vitulorum c fuit sanguine dedicatum, temporalia promittebat: Novum autem, quod est Christi sanguine consecratum, promittit æterna, & ideo testamentum illud fuit vetus, & transitorium: hoc autem novum est, & æternum: vel, ut utamur alia ratione, unde novum, id est, ultimum esse describitur, inde æternum, id est, perpetuum comprobatur d: novissimum etenim hominis testamentum e immobile perseverat, quia testatoris obitu confirmatur: juxta quod Apostolus f testamentum in morte asserit confirmatum: alioquin non valet, dum vixerit, qui testatur. Præterea non solum Scriptura, sed etiam promissio dicitur testamentum, juxta quod Apostolus g ipse scribit: Ideo novi Testamenti mediator est, ut repositionem accipiant, qui vocari sunt, hæreditatis æternæ. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur: Hic est enim sanguis meus novi, & æterni Testamenti, id est, novæ, ac æternæ promissionis, scilicet confirmator, sicut Dominus repromittit: Qui manducat (inquiens) carnem meam, & sanguinem meum bibit, habet vitam æternam. Ex eo autem verbo, de quo movit tua Frat. quæstionem, videlicet mysterium fidei, munimentum erroris quidam trahere putaverunt, dicentes in sacramento altaris non esse corpus Christi, & sanguinis veritatem, sed imaginem h tantum, & speciem, & figuram: pro eo, quod Scriptura interdum commemorat, id quod in altari suscipitur, esse sacramentum, & mysterium, & exemplum. Sed tales ex eo laqueum erroris incurrunt, quod nec auctoritates Scripturæ convenienter intelligunt, nec sacramenta Dei suscipiunt reverenter: si enim quia figura est sacramentum altaris, veritas esse negatur: ergo nec mors, nec resurrectio Christi (cum figura sit) veritas esse credenda, siquidem mortem, & resurrectionem Christi similitudinem, & imaginem esse Apostolus i manifestat: Christus (inquiens) mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter justificationem nostram. Apostolorum etiam princeps Petrus sic in epistola sua scribit k: Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Sic ergo tam mors Christi, quam ejus resurrectio est exemplum, ut & nos peccato mortui, justitiæ jam vivamus. Quare si non fuit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec vere mortuus fuit Christus, nec vere a mortuis resurrexit: sed absit a fidelium cordibus error iste, cum Propheta de l ipso testetur, quod vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Dicitur tamen mysterium fidei, quoniam aliud ibi creditur, quam cernatur, & aliud cernitur, quam credatur: cernitur species panis, & vini, & creditur veritas carnis, & sanguinis Christi, ac virtus unitatis, & charitatis: (& infra. 2)

Distinguendum est tamen subtiliter inter tria, quæ sunt in hoc sacramento discreta, videlicet formam visibilem, veritatem corporis, & virtutem spiritualem.

K k

Forma

a Joan. 11. b revocabat. c Esa. 1. d approbatur. e Hic post vocem, testamentum, in quibusdam est dictio, morte, quæ deest in omnib. antiquis: nec esse debet, ut indicant sequentia. f Heb. 9. g Heb. 12. h Hunc errorem novissime condemnavit Concil. Trident. Sess. 13. de sanctiss. Euchar. sac. c. 4. & c. 1. vid. Thom. 3. 2. qu. 5. art. 2. i Rom. 6. k 1. Petr. 2. l Esa. 54.